

ZAMONAVIY INGLIZ TILIDAGI YANGI SO‘ZLAR
(NEOLOGIZMLAR) VA ULARNING O‘ZBEK TILIDAGI MUQOBILLARI

Mualif: Erkinov Abduvosid

Filolgiya fakulteti amaliy ingliz tili va adabiyotshunoslik talabasi

Mutaxassilik: 60230100 – Filolgiya va tillarni o‘qitish (ingliz tili)

O‘qituvchi: Shamsiyeva A.Sh

Kirish: Bugungi globallashuv davrida til doimiy ravishda o‘zgarib, boyib borayotgan ijtimoiy hodisadir. Har qanday tilning rivojlanish jarayonida yangi so‘zlar – neologizmlar yuzaga keladi. Ayniqsa, ingliz tili zamonaviy texnologiyalar, internet, madaniyat va siyosiy jarayonlar ta’sirida yildan-yilga minglab yangi leksik birliklar bilan boyimoqda. Bu so‘zlar tez orada kundalik nutqga, ijtimoiy tarmoqlarga, matbuotga va hatto boshqa tillarga ham kirib bormoqda.

Mazkur maqolada ingliz tilidagi zamonaviy neologizmlar, ularning shakllanishi, ishlatilish xususiyatlari va o‘zbek tilidagi tarjimai yoki muqobillarining mavjudligi tahlil qilinadi. Shuningdek, ularni tarjima qilishda duch kelinadigan tilshunoslik muammolari ham ko‘rib chiqiladi.

Asosiy qism: Neologizm tushunchasi va uni shakllantiruvchi omillar

Neologizm – bu til tizimida yaqinda paydo bo‘lgan, ko‘pchilik tomonidan hali to‘liq o‘zlashtirilmagan yangi so‘z yoki iboradir. Ingliz tilida bunday so‘zlar ko‘pincha texnika, internet, moda, tibbiyot, ekologiya, va ijtimoiy hayot sohalarida paydo bo‘ladi. Masalan: selfie, vlog, hashtag, ghosting, influencer, staycation, climate anxiety, binge-watch va boshqalar.

Ularning yuzaga kelishiga quyidagi omillar sabab bo‘ladi:

Texnologik taraqqiyot va internetning keng tarqalishi;

Yangi ijtimoiy hodisalar va madaniy tendensiyalar;

Global mulqotning kuchayishi va ingliz tilining xalqaro mavqei;

Internetda yaratilayotgan va tez tarqaladigan kontentlar.

Neologizmlarning shakllanish usullari

Ingliz tilida yangi so‘zlar quyidagi usullar orqali yaratiladi:

1. Qo‘shma so‘zlar (compound words): brunch (breakfast + lunch), staycation (stay + vacation);

2. Qisqartmalar (acronyms): FOMO – fear of missing out, YOLO – you only live once;

3. So‘z yasash (derivation): googling, binge-watching;

4. Semantik kengayish: mavjud so‘zga yangi ma’no berish (masalan, cloud – internetdagi ma’lumot saqlash muhiti).

Muhokama

Zamonaviy neologizmlarni o‘zbek tiliga tarjima qilish jarayonida bir qancha muammolar yuzaga keladi. Bular quyidagilardan iborat:

To‘g‘ridan-to‘g‘ri muqobil yo‘qligi: Masalan, ghosting so‘zining o‘zbek tilida aniq bir so‘z bilan ifodasi mavjud emas, balki "tushuntirishsiz aloqa uzish" tarzida tavsiflashga to‘g‘ri keladi.

Madaniy tafovutlar: Ayrim inglizcha neologizmlar g‘arb madaniyatiga xos bo‘lib, o‘zbek madaniyatida ekvivalent holat yo‘q.

O‘zlashtirish yoki tavsifiy tarjima muammosi: Ba’zi so‘zlar bevosita o‘zlashtirilgan (selfi, meme), boshqalari esa tavsifiy tarjima qilingan (binge-watch – serialni bir necha qism ketma-ket ko‘rish).

Amaliy misollar jadvali

Inglizcha so‘z O‘zbekcha muqobili yoki tarjimasi Izoh

Selfie Selfi Telefon bilan o‘zini suratga olish

Ghosting G‘oyib bo‘lish (aloqani uzish) Kutilmaganda javobsiz qolish

Influencer Ta’sir ko‘rsatuvchi (blogger) Ko‘p auditoriyaga ega shaxs

Binge-watch Serialni ketma-ket tomosha qilish Birdaniga bir necha qismni ko‘rish

Staycation Uyda dam olish Safarga chiqmay, uyda ta’til o‘tkazish

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, ingliz tilidagi neologizmlar zamonaviy hayotning barcha jabhalarini qamrab olgan. Ularning o‘zbek tiliga to‘g‘ri va mazmunli tarzda tarjima qilinishi milliy til boyligiga hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, tarjima jarayonida so‘zning ma’nosi, qo‘llanilish konteksti, madaniy xususiyatlari inobatga olinishi kerak. Neologizmlarni o‘zbek tiliga moslashtirishda lingvistik yondashuv, izchillik va uslubiy aniqlik zarur.

Research Science and
Innovation House

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Antrushina G.B., Afanasyeva O.V., Morozova N.N. Lexicology of the English Language. Moskva: Vysshaya Shkola, 2006.
2. Jackson H., Amvela E. Z. Words, Meaning and Vocabulary. London: Continuum, 2007.
3. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: CUP, 2003.
4. Alimova M. A. Hozirgi zamon ingliz tili leksikologiyasi. Toshkent: TDP, 2015.
5. Qodirov N. Tilshunoslikka kirish. Toshkent: Fan, 2019.
6. Onlayn manbalar:
 - www.oxfordlearnersdictionaries.com
 - www.dictionary.com
 - www.urbandictionary.com
 - www.britannica.com

Research Science and
Innovation House

